

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ГРОМОВЕНКО Костянтин Вікторович

УДК 341.232.7:351.77

**МІЖНАРОДНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ДІЯЛЬНОСТІ ПРИВАТНИХ ВІЙСЬКОВИХ
ТА ОХОРОННИХ ПІДПРИЄМСТВ**

Спеціальність 12.00.11 – міжнародне право

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Одеса – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному університеті «Одеська юридична академія» Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, доцент
КОРОТКИЙ Тимур Робертович,
Національний університет
«Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного права
та міжнародних відносин.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
БАБІН Борис Володимирович,
Одеська національна морська академія,
завідувач кафедри адміністративного
та кримінального права;

кандидат юридичних наук, доцент
ШУМЛЕНКО Андрій Петрович,
Львівський національний університет
імені Івана Франка,
доцент кафедри міжнародного права.

Захист відбудеться 27 квітня 2014 р. о 12 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.04 Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: 65009, м. Одеса, вул. Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у науковій бібліотеці Національного університету «Одеська юридична академія» за адресою: м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий 24 березня 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

Н. М. Крестовська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Існуючі тенденції широкого поширення залучення приватних військових та охоронних підприємств (ПВОП) до військових та охоронних функцій як в умовах збройного конфлікту (ЗК), так і поза ним зумовлюють необхідність правового регулювання їхньої діяльності на національному та міжнародному рівнях, створення правових механізмів, спрямованих на забезпечення захисту прав людини і жертв ЗК. Причому слід чітко відокремлювати цю діяльність від забороненого сучасним міжнародним правом найманства, встановлення правомірних підстав, порядку діяльності ПВОП і відповідальності за порушення національного та міжнародного права в процесі її здійснення.

Тому важливим є дослідження міжнародно-правових норм, перш за все міжнародного гуманітарного права (МГП) та права міжнародної безпеки щодо правового статусу, діяльності та відповідальності ПВОП, встановлення ролі міжнародного м'якого права в регулюванні їхньої діяльності та вивчення перспектив спеціального міжнародно-правового регулювання діяльності ПВОП у рамках розробки Проекту міжнародної конвенції про контроль, нагляд і моніторинг за приватними військовими й охоронними підприємствами.

Отже, необхідність комплексного аналізу ролі міжнародного права в регламентації діяльності ПВОП як у період ЗК, так і непов'язаної зі ЗК діяльності обумовлює актуальність теми дисертаційного дослідження.

Окремі аспекти досліджуваної проблематики розглядалися в працях таких дослідників, як Ю. С. Алухтін, В. А. Батир, В. Білкова, О. Г. Волеводз, В. В. Гаврилов, Й. Дінштейн, Л. Досвальд-Бек, Е.-К. Жийар, М. Калагус, Л. Камерон, А. Кауйя, Б. Н. Кашніков, І. П. Коновалов, І. І. Котляров, К. Крофорд, К. Лисс, Є. В. Мартиненко, А. М. Михайленко, О. І. Нікітін, Д. О. Новікова, А. Перре, Х. Л. Прадо, П. І. Репешко, Ю. С. Ромашов, В. М. Русінова, А. А. Сирхаєв, П. Сінгер, Г. А. Страйдом, В. Шетат та ін.

У працях зазначених авторів знайшли відображення окремі аспекти міжнародно-правового регулювання діяльності ПВОП, перш за все у період ЗК, однак у вітчизняній науці досі не було здійснено комплексного і системного дослідження даної проблематики.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Теоретичні та практичні питання теми дисертації досліджувалися в межах виконання плану науково-дослідної роботи кафедри міжнародного права та міжнародних відносин Національного університету «Одеська юридична академія» «Прогресивний розвиток міжнародного права в умовах глобалізації правового простору» на 2011–2015 роки, що є складовою плану науково-дослідної роботи Національного університету «Одеська юридична академія» «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення

сталого розвитку української державності та права» на 2011–2015 роки (номер державної реєстрації 0110U000671).

Мета і задачі дослідження. Метою дисертаційного дослідження є визначення змісту міжнародно-правового регулювання діяльності ПВОП.

Для досягнення зазначеної мети в дослідженні ставляться такі задачі: проаналізувати розвиток доктрини міжнародного права щодо міжнародно-правового регулювання діяльності ПВОП;

дослідити генезу міжнародно-правової регламентації найманства і прототипів ПВОП в історичній ретроспективі;

визначити поняття, класифікацію та правову природу ПВОП;

охарактеризувати міжнародно-правові аспекти військової та охоронної діяльності ПВОП, непов'язаної зі ЗК, та питання дотримання прав людини;

розкрити особливості міжнародно-правового регулювання участі ПВОП в охороні суден від піратів;

визначити теоретичні проблеми міжнародно-правового регулювання діяльності ПВОП у період ЗК та розкрити правовий статус персоналу ПВОП у період ЗК;

дослідити кваліфікацію діяльності ПВОП у контексті міжнародно-правової заборони найманства;

проаналізувати міжнародні нормотворчі ініціативи щодо регулювання діяльності ПВОП та перспективи міжнародно-правової кодифікації норм щодо діяльності ПВОП;

розробити науково обґрунтовані пропозиції щодо участі України в міжнародно-правовому співробітництві стосовно регулювання діяльності ПВОП.

Об'єктом дисертаційного дослідження є правовідносини, які виникають між державами та іншими суб'єктами міжнародного права в результаті міжнародно-правового співробітництва щодо регулювання діяльності ПВОП.

Предметом дисертаційного дослідження є міжнародно-правове співробітництво щодо регулювання діяльності ПВОП.

Методи дослідження обрані з урахуванням поставлених мети і задач дослідження, його об'єкта і предмета. Для встановлення об'єктивності та обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються, під час проведеного дослідження використовувався комплекс загальнонаукових та спеціальних наукових методів, зокрема: формально-юридичний метод використовувався для аналізу міжнародних та внутрішньодержавних нормативно-правових актів у сфері регламентації діяльності ПВОП (підрозділи 1.4, 2.1-2.3, 3.1-3.4); порівняльно-правовий метод використовувався для виявлення відмінностей у правовому регулюванні діяльності ПВОП згідно із законодавством різних держав та з положеннями міжнародних актів, а також для проведення порівняльної

характеристики кваліфікації найманства в міжнародному праві (підрозділи 2.1, 3.4); метод прогнозування та моделювання використовувався для розробки практичних рекомендацій щодо підвищення ефективності міжнародно-правового регулювання діяльності ПВОП (підрозділи 1.4, 2.1, 2.3, 3.4); метод системного аналізу дозволив дослідити особливості міжнародно-правового регулювання діяльності ПВОП як компонента системи міжнародного права (підрозділи 1.1, 1.4, 2.1, 2.2, 3.1); історико-правовий метод дозволив виявити історичні прототипи ПВОП, генезу міжнародно-правового регулювання найманства (підрозділи 1.2, 1.3, 1.4, 3.4). Використано також науково-евристичний потенціал таких філософських методів дослідження, як аналіз, синтез, дедукція, індукція, абстрагування тощо.

Теоретичну основу дисертаційного дослідження становлять праці вітчизняних і зарубіжних учених, що розробляють проблематику теорії міжнародного права, МГП, серед яких В. Ф. Антипенко, Б. В. Бабін, М. В. Буроменський, В. Г. Буткевич, О. В. Буткевич, В. А. Василенко, М. М. Гнатовський, О. О. Грінченко, Е. Давид, В. Н. Денисов, А. І. Дмитрієв, К. Дьорман, О. В. Задорожний, Н. А. Зелінська, Г. В. Ігнатенко, А. Я. Капустін, В. О. Карташкін, О. В. Київцев, Т. Р. Короткий, І. І. Лукашук, Ф. Ф. Мартенс, О. О. Мережко, В. В. Мицик, Ж. Пікте, Л. Д. Тимченко, О. І. Тіунов, В. Л. Толстих, Б. Р. Тузмухамедов та ін.

Нормативну й емпіричну базу дослідження склали міжнародні договори, акти міжнародних організацій, рішення міжнародних установ, проекти міжнародних конвенцій, внутрішньодержавні нормативно-правові акти.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що дисертація є першим вітчизняним спеціальним комплексним дослідженням міжнародно-правового регулювання діяльності ПВОП та шляхів вирішення проблем, що виникають у сфері регулювання правового статусу ПВОП. У рамках проведеного дослідження отримані такі результати, що мають наукову новизну:

уперше:

виявлено вплив ідеологічних та політичних чинників на підходи щодо правомірності «приватизації» використання сили в міжнародних відносинах, експорту послуг ПВОП, форм і напрямів міжнародно-правового регулювання діяльності ПВОП;

визначено ознаки ПВОП у доктрині та практиці національного та міжнародного права;

обґрунтовано тезу про те, що Ост-Індські компанії були прикладом правомірного делегування приватній компанії функції застосування сили та прототипом сучасних ПВОП;

обґрунтовано необхідність спеціального міжнародно-правового регулювання участі ПВОП у операціях з охорони торгових суден від піратів;

виявлені умови кваліфікації діяльності персоналу ПВОП як найманства в разі здійснення спільних насильницьких дій поза ЗК;

визначено механізми забезпечення дотримання прав людини у зв'язку з діяльністю ПВОП;

удосконалено:

принципи внутрішньодержавного регулювання надання ПВОП військових послуг та ліцензування діяльності з їх експорту;

поняття «приватна військова та охоронна компанія» в доктрині та практиці міжнародного права і класифікація їхніх функцій;

умови надання персоналу ПВОП статусу комбатантів відповідно до положень МГП;

отримали подальшого розвитку:

систематизація доктринальних уявлень про роль міжнародного права та основних принципів міжнародно-правового регулювання діяльності ПВОП;

уявлення про сучасні тенденції розвитку міжнародно-правового регулювання діяльності ПВОП;

погляди про правомірність найманства та його правову регламентацію в історичній ретроспективі та еволюцію міжнародно-правової заборони найманства в контексті міжнародно-правового регулювання діяльності ПВОП.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони можуть служити основою для подальшого розвитку у вітчизняній науці міжнародного права концептуальних уявлень про особливості міжнародно-правового регулювання діяльності ПВОП. Теоретичні положення та висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані в таких напрямках: *у науково-дослідній роботі* – для поглиблення наукових знань і створення необхідної теоретичної бази в питанні міжнародно-правового регулювання діяльності ПВОП; *у науково-освітній* – для підготовки та вдосконалення навчальних та навчально-методичних посібників та підручників, при викладанні нормативних дисциплін і спецкурсів у вищих навчальних закладах: «Міжнародне публічне право», «Міжнародне гуманітарне право», «Міжнародне кримінальне право»; *у практичній (правотворчій)* – у процесі розробки нормативно-правових актів, які спрямовані на регулювання питань, пов'язаних із діяльністю ПВОП; *у діяльності державних органів*, що мають відповідні повноваження з імплементації міжнародних договорів у сфері регулювання діяльності ПВОП.

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації доповідалися й обговорювалися на засіданнях кафедри міжнародного права та міжнародних відносин Національного університету «Одеська юридична академія», розглядалися на науково-практичних семінарах, круглих столах, міжнародних і всеукраїнських конференціях, зокрема таких: Міжнародні

читання з міжнародного права пам'яті професора П. Є. Казанського (м. Одеса, 2–3 листопада 2012 р.); Міжнародна наукова конференція «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права» (Одеса, 30 листопада 2012 р.); Науковий семінар «Права людини і наднаціональна юрисдикція» (29 березня 2012 р., м. Одеса); Міжнародна науково-практична конференція «Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин» (м. Дніпропетровськ, 30 квітня 2013 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Правове життя сучасної України» (16–17 травня 2013 р.); Міжнародна науково-практична конференція «Цінність права як найефективнішого регулятора суспільних відносин» (м. Донецьк, 21–22 вересня 2013 р.) та ін.

Публікації. Основні положення та результати дисертаційного дослідження знайшли відображення в сімнадцяти публікаціях, у тому числі – у дев'яти статтях, сім з яких опубліковані у спеціалізованих фахових наукових виданнях України, дві – у зарубіжних наукових періодичних виданнях.

Структура роботи зумовлена метою та завданнями дослідження і складається зі вступу, трьох розділів, що містять одинадцять підрозділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертаційної роботи становить 225 сторінки. Список використаних джерел розміщений на 31 сторінки (277 найменувань).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У вступі обґрунтовується актуальність теми дисертації, визначаються об'єкт, предмет, мета і задачі дослідження, його методологічна, теоретична та емпірична бази, зв'язок роботи з науковими програмами, планами і темами, формулюються основні положення, що виносяться на захист, які становлять наукову новизну дисертації, розкривається значення отриманих результатів, наводяться дані про їх апробацію.

Розділ перший «Теоретико-правові та історичні основи дослідження діяльності приватних військових та охоронних підприємств» складається з чотирьох підрозділів, у яких досліджуються доктринальні та історико-теоретичні питання виникнення та діяльності ПВОП у контексті міжнародно-правового регулювання.

У підрозділі 1.1 «Розвиток доктрини міжнародного права про міжнародно-правове регулювання діяльності приватних військових та охоронних підприємств» досліджуються основні концептуальні підходи щодо ролі міжнародно-правової регламентації діяльності ПВОП. Обґрунтовано, що передача функцій, які традиційно здійснювалися арміями або поліцейськими силами, приватним структурам призводить до розмивання меж між публічними функціями держави і приватним

комерційним сектором, що тягне порушення сформованої системи легітимних учасників ЗК, з чітким закріпленням їх правового статусу, з одного боку, і заборонених форм участі у ЗК (найманство) – з іншого.

Показано, що доктринальні й зовнішньополітичні підходи до принципів міжнародно-правового регулювання діяльності ПВОП відображають ідеологічні, політичні уподобання та інтереси в галузі національної безпеки. Виділено три основні підходи до міжнародно-правової регламентації діяльності ПВОП: заборона передачі державою певних функцій ПВОП, що пов'язані із застосуванням сили, особливо в період ЗК, та прирівнювання її до найманства, найпоширеніший на пострадянському просторі; максимальна регламентація діяльності ПВОП і запровадження суворих міжнародно-правових стандартів цієї діяльності, якого дотримуються переважно європейські дослідники; використання норм м'якого права і механізмів саморегулювання діяльності ПВОП у поєднанні з використанням існуючого міжнародно-правового інструментарію, що властиво представникам британської та американської науки міжнародного права.

У *підрозділі 1.2 «Гене́за міжнародно-правової регламентації найманства і прототипів приватних військових та охоронних підприємств в історичній ретроспективі»* проведено аналіз основних форм делегування державою права на використання сили та їх правове забезпечення. Історико-правовий аналіз показав, що в історичній ретроспективі залучення державою найманців для участі у ЗК було правомірною і поширеною практикою. Досліджено історико-правові аспекти становлення та розвитку організаційно-правових форм найманства як правомірного явища.

Зроблено висновок про те, що надання військових повноважень приватній компанії державою має серйозну традицію в історії європейських держав. Діяльність англійської Ост-Індської компанії є прикладом найбільш масштабної передачі державою своїх військових функцій приватній організації. Аналіз діяльності Компанії показує, наскільки ефективно може виявитися подібна передача функцій для вирішення колоніальних завдань.

У *підрозділі 1.3 «Поняття, класифікація і правова природа приватних військових та охоронних підприємств»* проаналізована термінологія, що використовується для позначення ПВОП; обумовлено використання в роботі терміна «ПВОП», на основі доктринального та нормативного аналізу виявлені основні видові й родові ознаки ПВОП, сформульовано визначення ПВОП.

Термін, що позначає ПВОП, складається з трьох елементів: 1) як правило, досить широко використовується відносно універсальна вказівка на приватний, недержавний характер ПВОП: «приватні», рідше

«приватизовані»; 2) вказівка на характер діяльності, що виконується: «військова», «охоронна», «воєнізована», або розширювальний – «військова та охоронна»; 3) визначення організаційно-правової форми «підприємство», «компанія», «фірма». Як альтернатива першому/третьому елементам – вказівка на їх цивільно-правову природу – «контрактори», «підрядники». На основі аналізу цих елементів як основний у цьому дослідженні ми обрали термін «приватні військові та охоронні підприємства».

Виділено та систематизовано ознаки ПВОП за ступенем значущості й факультативності на дві групи – обов'язкові та факультативні.

Підрозділ 1.4 «Міжнародно-правова кодифікація норм, що регламентують діяльність приватних військових та охоронних підприємств» присвячено аналізу нормотворчих ініціатив у сфері регулювання діяльності ПВОП. Проведено дослідження положень «Документа Монтре про відповідні міжнародно-правові зобов'язання і передові практичні методи держав, що стосуються функціонування приватних військових та охоронних компаній в період збройного конфлікту» («Документа Монтре»), Міжнародного кодексу поведінки приватних охоронних підприємств, Проекту міжнародної конвенції про контроль, нагляд і моніторинг за приватними військовими та охоронними підприємствами.

Поява ПВОП, що претендують на певний статус в умовах ЗК, їх фактична легалізація, розширення видів діяльності та широке залучення ПВОП державами та недержавними суб'єктами до діяльності в період ЗК і постконфліктного регулювання, наявність прогалин у їх статусі й нормативній регламентації діяльності, неможливість установлення меж такої діяльності в рамках національного законодавства зумовило об'єктивну необхідність у міжнародній регламентації діяльності ПВОП.

Причому існує потреба в універсальному регулюванні у зв'язку з широким поширенням цього виду транскордонної діяльності як у період ЗК, так і в просторах, що знаходяться за межами національної юрисдикції, тобто в умовах відсутності ефективного контролю як з боку держави реєстрації, так і держави здійснення діяльності ПВОП.

Визначено значення регламентації діяльності ПВОП нормами «м'якого права» та визначено місце такої регламентації в міжнародно-правовому регулюванні цього питання.

Проведено формально-юридичний аналіз положень Проекту міжнародної конвенції про контроль, нагляд і моніторинг за приватними військовими та охоронними підприємствами, перспектив її прийняття і суб'єктної сфери дії.

Розділ другий «Міжнародно-правова регламентація діяльності приватних військових та охоронних підприємств в умовах, не пов'язаних зі збройними конфліктами» складається з трьох підрозділів,

які містять дослідження питань міжнародно-правових основ діяльності ПВОП, непов'язаної зі ЗК.

Підрозділ 2.1 «Міжнародно-правові аспекти військової та поліцейської діяльності приватних військових та охоронних підприємств, не пов'язаної зі збройними конфліктами» присвячено дослідженню правових підстав діяльності ПВОП, не пов'язаних зі ЗК, її відповідності вимогам загального міжнародного права.

Обґрунтовано, що діяльність іноземного ПВОП (або національного, що складається з іноземних громадян) з надання військових послуг (навчання, логістика та інше) на території держави контрагента (держава, що укладає договір з ПВОП на надання військових послуг) буде правомірною з точки зору міжнародного права. Цей висновок обґрунтовується такими обставинами: 1) дана діяльність є реалізацією суверенітету держави; 2) дана діяльність не може кваліфікуватися як безпосередня участь у військових діях, через відсутність ЗК; 3) з цієї ж причини ця діяльність не може кваліфікуватися як найманство відповідно до Додаткового протоколу до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів, від 10 липня 1977 року (ДП І); 4) з урахуванням участі держави-контрагента і держави громадянства в Конвенції Організації Африканської Єдності про ліквідацію найманства в Африці 1977 року та Міжнародної конвенції про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців 1989 року, така діяльність не може кваліфікуватися як найманство.

Проведено аналіз основних підходів щодо внутрішньодержавного регулювання надання ПВОП експортних охоронних та військових послуг, умов діяльності іноземних ПВОП та відповідність їх положенням міжнародного права. Виявлені загальні підходи щодо внутрішньодержавної регламентації, та необхідність їх уніфікації на міжнародному рівні. Досліджені питання щодо дотримання прав людини в процесі діяльності іноземних ПВОП.

У **підрозділі 2.2 «Міжнародно-правові аспекти діяльності приватних військових та охоронних підприємств зі здійснення спільних насильницьких дій»** досліджені питання відповідальності ПВОП за участь у спільних насильницьких діях.

Обґрунтовано, що «спільні насильницькі дії» характеризуються не ступенем насильства, а чітко визначеною метою, і, зважаючи на локалізацію насильства, не можуть кваліфікуватися ні як масові заворушення чи ситуації внутрішньої напруженості, ані як ЗК. Однак у разі наявності відповідних ознак конкретні «спільні насильницькі дії» можуть перерости в масові заворушення, ситуації внутрішньої напруженості, ЗК міжнародного або неміжнародного характеру. Важливою ознакою

даних ситуацій є наявність спеціальної мети – повалення уряду або підлив конституційного порядку держави, порушення територіальної цілісності держави, тобто порушення тим чи іншим чином суверенітету держави. Дані дії, хоч і здійснювані ПВОП (як окремого випадку), порушують основні принципи міжнародного права – суверенної рівності держав, територіальної цілісності, непорушності кордонів. Причому щодо кваліфікації зазначених дій застосовуються вже не норми МГП, а норми загального міжнародного права, права міжнародної безпеки, права прав людини.

Автор дійшов висновку про те, що використання діяльності ПВОП, непов'язаної зі ЗК, повинно здійснюватися виключно на основі та відповідно до норм чинного міжнародного права, що включають заборону на втручання у внутрішні справи, порушення територіальної цілісності. Способом реального притягнення до відповідальності персоналу ПВОП повинні бути механізми, пов'язані з криміналізацією найманства та удосконалення його визначення.

У *підрозділі 2.3 «Міжнародно-правове регулювання участі приватних військових та охоронних підприємств із захисту від піратів»* дана характеристика проблематики правового забезпечення діяльності ПВОП у процесі супроводу морських суден в піратонебезпечних районах.

Виявлені проблемні питання, які вимагають спеціального міжнародно-правового регулювання в процесі проведення протипіратської діяльності ПВОП: неврегульованість правового статусу приватних збройних суден, що використовуються для охорони, поширення на них обмежень, які накладаються МГП (як, зрештою, і на використання заборонених видів зброї озброєною охороною судна), і допустимості наділення ПВОП функціями збройних сил для боротьби з піратами (особливо в разі превентивних дій та затримання піратів).

Констатується, що стосовно діяльності ПВОП у сфері забезпечення безпеки мореплавства розроблена система нормативних документів рекомендаційного характеру, які, однак, досить ефективно дотримуються всіма сторонами: державами, судновласниками, ПВОП.

Досліджені питання дотримання прав людини в процесі діяльності ПВОП з охорони торговельних суден від піратів, правомірності використання зброї та відповідальності за шкоду.

Розділ третій «Міжнародно-правове регулювання діяльності військових та охоронних підприємств у період збройних конфліктів» складається з чотирьох підрозділів, присвячених аналізу правового статусу ПВОП та їх персоналу в ситуаціях ЗК міжнародного і неміжнародного характеру.

У *підрозділі 3.1 «Теоретичні проблеми міжнародно-правового регулювання діяльності приватних військових та охоронних*

підприємств у період збройних конфліктів» проаналізовано теоретичні міжнародно-правові проблеми, пов'язані з участю недержавних акторів у ЗК, питаннями впливу класифікації ЗК на статус персоналу ПВОП, присвоєнням співробітникам ПВОП статусу комбатанта.

Обґрунтовано, що в умовах ЗК інтерпретація існуючих нормативних критеріїв до персоналу ПВОП можлива для кваліфікації: а) комбатантів; б) їхніх дій, що порушують закони і звичаї війни у статусі комбатантів; в) диференціації персоналу ПВОП на тих, що належать до комбатантів і не належать до них; г) персоналу ПВОП, який не є комбатантами, але правомірно виконує в умовах ЗК певні функції (охоронні, логістичні, гуманітарні); д) у певних випадках персоналу ПВОП як осіб, що незаконно беруть участь у ЗК, які не є комбатантами. Існує об'єктивна необхідність зміни критеріїв для класифікації комбатантів або доповнення їх переліку персоналом ПВОП.

Доведено, що правомірною підставою для включення і, відповідно, належності персоналу як іноземного, так і національного ПВОП до комбатантів є наявність акта внутрішнього права, що включає ПВОП до складу збройних сил.

У підрозділі 3.2 *«Міжнародно-правова регламентація приватних військових та охоронних підприємств у період збройних конфліктів міжнародного характеру»* на основі чинних норм МГП розглянуті ситуації та умови присвоєння персоналу ПВОП статусу комбатанта.

Умовами і правовими наслідками включення ПВОП (його частини) у склад збройних сил є дотримання положень п. 1 ст. 43 ДП І, а саме: перебування під командуванням особи, відповідальної перед цією стороною за поведінку своїх підлеглих; підпорядкування внутрішній дисциплінарній системі, яка серед іншого забезпечує дотримання норм міжнародного права, що застосовуються в період ЗК.

Визначено, що в разі входження до складу збройних сил персонал ПВОП, що виконує медико-санітарні функції або інформаційні функції, може бути віднесений до некомбатантів.

Обґрунтовано, що визнання персоналу ПВОП у ролі комбатантів можливо на підставі його віднесення до особового складу «інших ополчень і добровольчих загонів» (що не входять до особового складу збройних сил сторони, яка перебуває в конфлікті), включаючи особовий склад організованих рухів опору, які належать стороні, що перебуває в конфлікті, і діючих на їхній власній території або поза нею, навіть якщо ця територія окупована (ст. 4 Женевської конвенції про поводження з військовополоненими від 12 серпня 1949 року (ЖК III)). Для набуття статусу комбатанта особовий склад повинен відповідати умовам організованості та легітимності (наявність командування, носіння певного розпізнавального знаку, відкрите носіння зброї та дотримання «законів і звичаїв війни»).

У підрозділі 3.3 «Міжнародно-правова регламентація діяльності приватних військових та охоронних підприємств у період збройних конфліктів неміжнародного характеру» показані умови і форми допустимої і правомірної діяльності ПВОП в умовах ЗК неміжнародного характеру.

Визначено, що статус осіб в умовах ЗК неміжнародного характеру визначається фактом їх безпосередньої участі у воєнних діях, що застосовується і до персоналу ПВОП.

Персонал ПВОП за відповідності встановленим ознакам може кваліфікуватися як найманець відповідно до Міжнародної конвенції про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців 1989 року, яка поширює застосовність категорії «найманець» і на ЗК неміжнародного характеру. Однак при цьому слід враховувати обмежене коло учасників цієї Конвенції.

У підрозділі 3.4 «Міжнародно-правова заборона найманства в сучасному міжнародному гуманітарному праві і діяльність приватних військових та охоронних підприємств» виявлені причини й умови виникнення міжнародно-правової заборони цього явища та аналіз відмінностей між найманством у класичних формах і діяльністю ПВОП.

Кваліфікація персоналу ПВОП як найманців має факультативний характер виключно за наявності в персоналі певних ознак, що виникають у процесі діяльності останніх. В іншому разі діяльність ПВОП не повинна кваліфікуватися як найманство, що, однак, не виключає можливу міжнародну протиправність діяльності ПВОП (наприклад, при кваліфікації діяльності персоналу ПВОП як комбатантів, при здійсненні ними військових злочинів) і необхідність залучення ПВОП та їхній персонал до відповідальності. Має місце певне генетичне споріднення ПВОП і найманства в широкому, неправовому сенсі. Досить тривалий період найманство, у тому числі й організоване, було легальною формою формування армій, коли функція застосування сили зберігалася за державою. У сучасних умовах йдеться про передачі функцій із застосування сили від держави до ПВОП, тобто передається сама функція, причому в певній правовій формі.

ЖК III не визначає поняття «найманець» і не містить прямої заборони найманства. З урахуванням положень ЖК III, найманці (у широкому сенсі) або підпадали під поняття комбатанта (якщо входили до особового складу збройних сил, інших ополчень і добровольчих загонів тощо згідно із ст. 4 ЖК III), або не можуть розглядатися як комбатанти і підпадають під дію Женевської конвенції про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 року (ЖК IV), зокрема ст. 5, як цивільні особи. Тому персонал ПВОП за наявності ознак найманців не є законним учасником війни та підпадає під дію ЖК IV.

Обґрунтовано, що слід розрізняти передачу державних функцій, які навіть в умовах ЗК не суперечать нормам міжнародного права і не є найманством відповідно до ст. 47 ДП І та за відсутності прямих заборон або приписів МГП є правомірним явищем. При цьому навіть неправомірне використання в цих випадках ПВОП, за винятком фактичної і безпосередньої участі у воєнних діях, не може трактуватися відповідно до ст. 47 ДП І як найманство щодо персоналу ПВОП, що, однак, не виключає притягнення до відповідальності держави і персоналу ПВОП за порушення МГП.

ВИСНОВКИ

У дисертаційній роботі сформульовано низку висновків, пропозицій і рекомендацій, які вирішують наукове завдання щодо визначення особливостей і закономірностей міжнародно-правового регулювання діяльності ПВОП. Основні висновки дослідження такі:

1. Неврегульована і нелегітимна діяльність ПВОП породжує виклики і загрози міжнародному миру і безпеці, правам людини, суверенітету держав і правовому порядку, як міжнародному, так і національному. Однак ПВОП можуть ефективно й економічно виконувати різні функції у сфері безпеки як в умовах ЗК, так і при боротьбі з піратами, при забезпеченні національної безпеки. Важливим фактором легітимізації діяльності ПВОП є правова регламентація їхньої діяльності на міжнародному та національному рівнях.

2. Види і напрями діяльності ПВОП різноманітні й багатогранні та в багатьох випадках породжують міжнародно-правові проблеми. Найбільші питання виникають у разі діяльності ПВОП в умовах ЗК, постконфліктного регулювання, під час гуманітарних операцій або близьких до них ситуаціях, коли застосовуються норми МГП. Експорт військових та охоронних послуг ПВОП в умовах, не пов'язаних зі ЗК, також вимагають міжнародно-правового регулювання. Окрему групу проблем, що вимагають удосконалення міжнародно-правового регулювання, складають участь ПВОП у державних переворотках, зазіханнях на територіальну цілісність і порушення персоналом ПВОП права прав людини і МГП.

3. В історичній ретроспективі організації, аналогічні ПВОП, активно використовувалися для вирішення військово-політичних завдань у XVII–XIX ст.ст. Різнманітні організовані форми найманства і приватні компанії, які одержували делеговані повноваження на здійснення влади у колоніях, є генетично близькими (але не ідентичними) сучасним ПВОП. Ост-Індські компанії представляють механізм делегування державою повноважень із просування своєї політичної влади приватній компанії, яку із сучасних позицій можна було визначити як багатопрофільну транснаціональну корпорацію, що має в тому числі військові та охоронні функції.

4. Виходячи з військово-політичних і правових кваліфікуючих ознак, можна виділити такі періоди поширення найманства і їх правову регламентацію: 1 етап: широке поширення індивідуального та колективного найманства у Стародавні часи через відсутність правової регламентації цього явища; 2 етап: поширення колективних форм найманства в Середньовіччі через відсутність міжнародно-правової регламентації цього явища; 3 етап: зниження ролі класичних найманців в умовах монопольного права національних держав на застосування сили у XVII–XVIII ст.ст. і закріплення перших заборон використання найманців, та одночасна поява нових форм передачі державою публічних функцій приватним суб'єктам, включаючи право використання сили (Ост-Індські компанії), з відповідним правовим закріпленням цього явища; 4 етап: практично повне зникнення найманства в традиційних та інших формах (Ост-Індські компанії) в XIX – перша половина XX ст., із встановленням перших міжнародно-правових заборон окремих форм передачі приватним особам державою права використання сили (заборона каперства); 5 етап: поширення використання найманців у ЗК переважно на території Африканського континенту в другій половині XX ст. та закріплення в міжнародному праві його заборони.

5. Виділено такі ознаки ПВОП, систематизовані за ступенем значущості й факультативності на дві групи: обов'язкові, що дозволяють ідентифікувати дані інституції як ПВОП і відрізнити від подібних організацій: 1) приватний, недержавний характер; 2) комерційний характер, спрямованість на отримання прибутку; 3) інституціоналізація, існування у визначеній і легальній організаційно-правовій формі; 4) спрямованість на виконання охоронних та/або військових функцій. Факультативні, притаманні окремим ПВОП: а) іноземний або інтернаціональний склад щодо держави перебування (стороні ЗК); б) воєнізованість; в) озброєність; г) діяльність у період ЗК; д) входження до складу транснаціональних корпорацій.

6. ПВОП можна визначити як приватне комерційне підприємство, яке зареєстровано відповідно до чинного законодавства та легітимно надає військові та/або охоронні послуги фізичним, юридичним особам, міжнародним організаціям, державам як у межах держави реєстрації, так і поза її межами відповідно до норм міжнародного і застосовного національного права.

7. У сучасному міжнародному праві простежується тенденція регулювання відносин за участі ПВОП. Ця тенденція виявляється в активному міжнародному нормотворчому процесі зі встановлення міжнародно-правового статусу та режиму діяльності ПВОК, що дозволяє говорити про формування відповідного інституту міжнародного права. Слід зазначити, що не всі норми цього інституту є новелами, може йтися про поширення на нового учасника певних відносин, що регулюються

міжнародним правом, існуючих норм міжнародного права (про заборону найманства, про статус комбатантів тощо).

8. Держави, які вважають допустимим і бажаним використання ПВОП, мають право так вчинити через відсутність абсолютної міжнародно-правової заборони на таке використання. Причому спроба впровадження такої заборони навряд чи приведе до її ухвалення та універсалізації. Однак застосування і діяльність ПВОП в умовах ЗК будь-якого характеру має здійснюватися з дотриманням чинних норм МГП. У цьому плані більш продуктивним є жорстка регламентація діяльності ПВОП, надання їм обов'язків, у першу чергу щодо легітимності діяльності та застосування МГП, і деяких прав при дотриманні норм МГП.

9. Щодо діяльності ПВОП у сфері забезпечення охорони торгових суден від піратів, у рамках Міжнародної морської організації розроблена система нормативних документів рекомендаційного характеру. Юридично обов'язкові документи в цій сфері практично відсутні, що обумовлює необхідність закріплення міжнародно-правових норм, які регулюють діяльність персоналу ПВОП, що не входить до складу екіпажу судна, у міжнародних морських конвенціях.

10. Участь України в міжнародних ініціативах щодо створення нормативного регулювання, як це мало місце в разі приєднання до «Документа Монтре», сприяє відстоюванню національних інтересів України і забезпечує підвищення міжнародного авторитету нашої держави. У зв'язку з цим уявляється доцільною активізація діяльності Міністерства закордонних справ України в цьому напрямі, та глибоке вивчення Проекту міжнародної конвенції про контроль, нагляд і моніторинг за приватними військовими та охоронними підприємствами і висунення пропозицій щодо його вдосконалення.

11. У даний час міжнародно-правових норм, що безпосередньо закріплюють права та обов'язки персоналу ПВОК як окремої і самостійної категорії в МГП, не існує. Що, у свою чергу, не виключає ідентифікацію їх як більш широкої категорії осіб у рамках МГП. Слід зазначити, що ЖК з ДП І визначають статус будь-яких осіб у період ЗК міжнародного характеру – або комбатанти (або некомбатанти), або цивільне населення. Можливість присвоєння статусу комбатанта персоналу ПВОП можна розглядати у двох аспектах – належність до особового складу збройних сил або належність до інших збройних формувань, що відрізняються від збройних сил, але водночас правомірно беруть участь у ЗК. Умовою можливості легітимізації участі співробітника ПВОП у міжнародному ЗК в ролі комбатанта як обов'язкової умови має бути дотримання ним норм міжнародного права, що застосовуються в період ЗК.

12. Нормам МГП не суперечить включення до складу збройних сил як іноземної напіввійськової чи озброєної організації приватноправової

природи, з обмежувальною умовою – її діяльність спрямована на забезпечення порядку. Питання про міжнародний договір як підставу такого включення виникає тільки в разі публічно-правової природи такої іноземної організації. Причому йдеться про включення саме організації, в нашому разі ПВОП, а не окремих осіб, і саме включення підприємства до складу збройних сил породжує потенційну можливість наділення всіх її співробітників статусом комбатантів.

13. Слід констатувати факультативний характер кваліфікації персоналу ПВОП як найманців за наявності в персоналу певних ознак. Інакше діяльність ПВОП не повинна кваліфікуватися як найманство, що, однак, не виключає можливої міжнародної протиправності діяльності ПВОП (наприклад, при кваліфікації діяльності персоналу ПВОП як комбатантів, при здійсненні ними військових злочинів) і необхідності залучення ПВОП та їхнього персоналу до відповідальності.

Формулювання визначення «найманець» (п. 1 ст. 1 Міжнародної конвенції про боротьбу з вербуванням, використанням, фінансуванням і навчанням найманців 1989 року) застосовується як у випадку ЗК міжнародного і неміжнародного характеру, так і в мирний час, на відміну від ДП І, сфера дії якого включає виключно ЗК міжнародного характеру (п.п. 3, 4 ст. 1 ДП І з посиланням на ст. 2 ЖК). Дана обставина дозволяє кваліфікувати відповідно до Конвенції 1989 року як найманство діяльність персоналу ПВОП як в умовах міжнародних, неміжнародних ЗК, а також в інших ситуаціях, які безпосередньо МГП не передбачені, що істотно розширює рамки застосування Конвенції. Пункт 2 ст. 1 Конвенції 1989 року розширює кваліфікацію найманства на низку інших ситуацій, а саме повалення уряду або конституційного порядку держави іншим чином або територіальної цілісності держави, які, власне, не є ЗК.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні результати роботи

1. Громовенко К. В. Кодифікація норм про приватні військові та охоронні компанії у міжнародному праві / К. В. Громовенко // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. – О : Фенікс, 2012. – Вип. 46. – С. 118-125.
2. Громовенко К. В. Історико-правовий аналіз військового найманства в античній, середньовічній та ранньомодерній Європі / К. В. Громовенко // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. – О : Фенікс, 2013. – Вип. 49. – С. 304-315.
3. Громовенко К. В. Історія виникнення приватних військових і охоронних компаній / К. В. Громовенко // Наук. вісник Ужгород. нац. ун-ту. Серія: «Право». – 2013. – Вип. 21. – Ч. І. Т. 3. – С. 195-198.

4. Громовенко К. В. Концепція «монополії застосування сили»: міжнародно-правові аспекти діяльності приватних військових та охоронних компаній / К. В. Громовенко // Наук. вісник Ужгород. нац. ун-ту. – Серія : «Право». – 2013. – Вип. 22. – Ч. II. Т. 3. – С. 167-171.

5. Громовенко К. В. Международный терроризм и частные военные и охранные компании: проблемные международно-правовые аспекты / К. В. Громовенко // Наук. вісник Міжнар. гуманітар. ун-ту. – Серія : «Юриспруденція». – 2014. – № 7. – С. 143-146.

6. Громовенко К. В. Правовой статус частных военных и охранных компаний в вооруженных конфликтах международного характера / К. В. Громовенко // Закон и жизнь. – 2014. – № 2. – № 2/2. – С. 68-71.

7. Громовенко К. В. Развитие доктрины международного права про міжнародно-правове регулювання діяльності приватних військових та охоронних підприємств / К. В. Громовенко // Актуальні проблеми політики : зб. наук. пр. – О. : Фенікс, 2014. – Вип. 51. – С. 122-133.

8. Громовенко К. В. Понятие и признаки частных военных и охранных предприятий в контексте международного права / К. В. Громовенко // Укр. часопис міжнар. права. – 2014. – Спецвип. : Нові імена в науці міжнародного права. – С. 29-36.

9. Громовенко К. Международно-правовой статус персонала частных военных и охранных предприятий в период вооруженных конфликтов международного характера / К. Громовенко // Evropský Politický a Právní Diskurz. – 2014. – Svaz. 1, 1 vyd. – S. 30-50.

Опубліковані роботи апробаційного характеру

1. Громовенко К. В. Международные аспекты регулирования деятельности частных военных и охранных компаний на универсальном уровне / К. В. Громовенко // Теоретичні та практичні проблеми забезпечення сталого розвитку державності та права : матеріали Міжнар. наук. конф., 30 листопада 2012 р., м. Одеса. – О. : Фенікс, 2012. – Т. 1. – С. 439-441.

2. Громовенко К. В. Роль Документа Монтрё для регламентации деятельности частных военных и охранных компаний / К. В. Громовенко // Міжнародні читання з міжнародного права пам'яті професора П. Є. Казанського : матеріали Третьої міжнар. наук. конф., 2–3 листопада 2012 р., м. Одеса. – О. : Фенікс, 2012. – С. 684-686.

3. Громовенко К. В. Генезис «приватизації застосування сили»: від найманства до приватних військових та охоронних компаній / К. В. Громовенко // Міжнародне право: De lege praeterita, instanti, futura : матеріали Другої міжнар. наук.-практ. конф. студ., аспірантів і молодих вчених, 22–23 листопада 2012 р., м. Одеса / Міжнар. гуманітар. ун-т, Ін-т нац. та міжнар. права. – О. : Юрид. літ., 2012. – С. 11-13.

4. Громовенко К. В. Деятельность ООН по противодействию наёмничеству / К. В. Громовенко // Правове життя сучасної України :

матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 16–17 травня 2013 р., м. Одеса. – О. : Фенікс, 2013. – Т. 1. – С. 380-382.

5. Громовенко К. В. Ост-индские компании как прообраз частных военных и охранных компаний / К. В. Громовенко // Наук. зап. Міжнар. гуманітар. ун-ту : зб. наук. пр. – О. : Фенікс, 2013. – Вип. 18. – С. 26-29.

6. Громовенко К. В. Історико-правовий аналіз найманства на прикладі Візантії / К. В. Громовенко // Актуальні питання та проблеми правового регулювання суспільних відносин : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. : у 3 т., 30 квітня 2013 р., м. Дніпропетровськ. – Дніпропетровськ : ГО «Правовий світ», 2013. – Т. 3. – С. 120-122.

7. Громовенко К. В. Международно-правовая регламентация деятельности частных военизированных и охранных компаний по обеспечению морской безопасности / К. В. Громовенко // Цінність права як найефективнішого регулятора суспільних відносин : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., 21–22 вересня 2013 р., м. Донецьк. – Донецьк, 2013. – С. 101-103.

8. Громовенко К. В. Международно-правовое регулирование участия частных военных и охранных компаний в борьбе с терроризмом / К. В. Громовенко // Міжнародне право: De lege praeterita, instanti, futura : матеріали третьої Міжнар. наук.-практ. конф. студ., аспірантів і молодих вчених, 22 листопада 2012 р., м. Одеса. – О. : Юрид. літ., 2013. – С. 26-28.

АНОТАЦІЯ

Громовенко К. В. Міжнародно-правове регулювання діяльності приватних військових та охоронних підприємств. – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 – міжнародне право. – Національний університет «Одеська юридична академія». – Одеса, 2014.

Досліджено теоретичні та практичні питання міжнародно-правового регулювання діяльності приватних військових та охоронних підприємств. Аналізуються міжнародні нормотворчі ініціативи щодо регулювання діяльності приватних військових та охоронних підприємств та перспективи міжнародно-правової кодифікації їхньої діяльності. Охарактеризовано природу та особливості «Документа Монтре». Проведено формально-юридичний аналіз положень Проекту міжнародної конвенції про контроль, нагляд і моніторинг за приватними військовими та охоронними підприємствами, перспектив її прийняття і суб'єктної сфери дії.

Визначено концептуальні підходи до міжнародно-правового регулювання діяльності приватних військових та охоронних підприємств. Досліджено генезу міжнародно-правової регламентації найманства і прототипів приватних військових та охоронних підприємств в історичній

ретроспективі. Визначено поняття «приватне військове та охоронне підприємство» в доктрині та практиці міжнародного права і дана класифікація їхніх функцій. Охарактеризовано міжнародно-правові аспекти військової та охоронної діяльності приватних військових та охоронних підприємств, непов'язаної зі збройними конфліктами, та питання дотримання прав людини. Визначені проблеми міжнародно-правового регулювання діяльності приватних військових та охоронних підприємств у період збройних конфліктів та розкрито правовий статус персоналу приватних військових та охоронних підприємств у період збройних конфліктів.

Розроблені науково обгрунтовані пропозиції щодо участі України в міжнародно-правовому співробітництві стосовно регулювання діяльності приватних військових та охоронних підприємств.

Ключові слова: приватні військові та охоронні підприємства, міжнародне гуманітарне право, Проект міжнародної конвенції про контроль, нагляд і моніторинг за приватними військовими та охоронними підприємствами, найманство, комбатант.

АННОТАЦИЯ

Громовенко К. В. Международно-правовое регулирование деятельности частных военных и охранных предприятий. – Рукопись.

Диссертация на соискание учёной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.11 – международное право. – Национальный университет «Одесская юридическая академия». – Одесса, 2014.

Диссертация является специальным комплексным исследованием теоретических и практических вопросов международно-правового регулирования деятельности частных военных и охранных предприятий.

Определены концептуальные подходы к международно-правовому регулированию деятельности частных военных и охранных предприятий. Выявлено влияние идеологических и политических факторов на подходы относительно правомерности «приватизации» использования силы в международных отношениях, форм и направлений международно-правового регулирования деятельности частных военных и охранных предприятий.

Исследован генезис международно-правовой регламентации наёмничества и прототипов частных военных и охранных предприятий в исторической ретроспективе. Обоснован тезис о том, что Ост-Индские компании служили примером правомерного делегирования частной компании функции применения силы и прототипом современных частных военных и охранных предприятий и транснациональных компаний. Изучены вопросы относительно правомерности наёмничества и его правовой регламентации в исторической ретроспективе и эволюция международно-

правового запрета наёмничества в современном международном праве в контексте международно-правового регулирования частных военных и охранных предприятий.

Определено понятие «частное военное и охранный предприятие» в доктрине и практике международного права, под которым понимается частное коммерческое предприятие, зарегистрированное в соответствии с действующим законодательством, которое легитимно предоставляет военные и/или охранные услуги физическим, юридическим лицам, международным организациям, государствам как в пределах государства регистрации, так и за его пределами в соответствии с нормами международного и применимого национального права.

Проанализированы международные нормотворческие инициативы относительно регулирования деятельности частных военных и охранных предприятий и перспективы международно-правовой кодификации их деятельности. Охарактеризована природа и особенности «Документа Монтрё». Проведен формально-юридический анализ положений Проекта международной конвенции о контроле, надзоре и мониторинге за частными военными и охранными предприятиями, перспектив ее принятия и субъектной сферы действия.

Охарактеризованы международно-правовые аспекты военной и охранный деятельности частных военных и охранных предприятий, несвязанной с вооруженными конфликтами, и вопрос соблюдения прав человека. Проанализированы принципы внутригосударственного регулирования предоставления частными военными и охранными предприятиями военных услуг и лицензирование деятельности по их экспорту. Выявлены условия квалификации деятельности персонала частных военных и охранных предприятий как наёмничества вне вооруженных конфликтов. Обоснована необходимость специального международно-правового регулирования участия частных военных и охранных предприятий в операциях по охране торговых судов от пиратов.

Определены проблемы международно-правового регулирования деятельности частных военных и охранных предприятий в период вооруженных конфликтов и раскрыт правовой статус их персонала в период вооруженных конфликтов. Выявлены условия предоставления персоналу частных военных и охранных компаний статуса комбатантов в соответствии с положениями международного гуманитарного права.

Ключевые слова: частные военные и охранные предприятия, международное гуманитарное право, Проект международной конвенции о контроле, надзоре и мониторинге за частными военными и охранными предприятиями, наёмничество, комбатант.

ABSTRACT

Gromovenko K.V. International Legal Regulation of Private Military and Security Companies' Activity. – Manuscript.

The thesis for Candidates of Law Degree by specialty 12.00.11 – International Law. – National University «Odesa Law Academy». – Odesa, 2014.

Theoretical and practical issues of international legal regulation of private military and security companies' activity are studied. The thesis analyses international rule-making initiatives on the regulation of private military and security companies' activity and perspectives of international legal codification of their activity. The nature and peculiarities of the Montreux Document is characterized. The thesis conducts a formal legal analysis on provisions of the Draft International Convention on Regulation, Oversight and Monitoring of Private Military and Security Companies, perspectives of its adoption and its subject scope.

Conceptual approaches to the international legal regulation of private military and security companies' activity are determined. Inquires into the genesis of international legal regulation of mercenaries' activity and prototypes of private military and security companies in historical retrospective. Defines the notion of “private military and security company” in the doctrine and practice of international law and the classification of their functions. The thesis characterizes international legal aspects of military and security activity of private military and security companies, which is not related to armed conflicts, and the issue of human rights observance. Determines problems of the international legal regulation of private military and security companies' activity in times of armed conflicts and discovers the legal status of private military and security companies' personnel in times of armed conflicts.

The thesis develops scientifically grounded propositions on the participation of Ukraine in international legal cooperation on the regulation of private military and security companies' activity.

Key words: private military and security companies, international humanitarian law, Draft International Convention on Regulation, Oversight and Monitoring of Private Military and Security Companies, mercenaries, combatant.